

**Pangandus: EBRD eestvedamisel vahetas Maapank oma aktsiaportfelli Hansapanga võlakirjade vastu.**

## Hansapank päästis Maapanga

Saatust annab mõnikord ninanipsu. 1995. aasta suvel viskasid Pindi Grupi väärt-paberispetsid **Ain Kelus** ja **Ahti Aho** nalja ühe pettustega vahela jäänud EVP-vahendaja üle, nimetades teda Barings panga hukutamise kurikuulsaks saanud maakleri järgi "Nick Leeson" nimelise preemia laureaadiks.

Kaks aastat hiljem lõõbitakse Keluse ja Aho arvel. Nende käe all sai Maapangast riskipank, kus 400 miljoni krooni suurune aktsiaportfell ületas kahekordselt panga omakapitali. Kuid Aho väitis: ohtu ei ole! Kindla seljataguse tagas neile panga nõukogu esinaine **Malle Eenmaa** toetus.

"Leesonlus" ilmnis sügisel, kui aktsiate hinnad kukkusid keskel läbi kaks korda. Maapank kaotas börsil 200 miljonit krooni.

Maapanga aktsia hind langes seepeale nagu kuulirahe alla jäänud MiG-21 Iraagi sinitaevas. Aasta lõpus registreeriti väärt-paberite keskdepositooriumis tehing, milles aktsiad vahetasid omanikku pretseeditud 10sendise (!) hinnaga. 100 korda alla niiväärtuse.

Oktoobris Maapanga juhtimise üle võtnud **Arvo Sarapuu** hindab toonast seisust tõesti kehvaks. Panganduseeskirjad nägid ette aktsiaportfelli ümberhindamist turuhinnale, mis toonuks kaasa paarisaja miljoni suuruse kahjumi.

"Maapanga häda on see, et meil pole kontsernistruktuuri," ütleb Sarapuu nõunik **Urmas Glase**. "Teised said aktsiad soetushinnaga oma tütarettevõtetele edasi müüa ja niimoodi kahjumi "ära peita". Meil seda võimalust ei ole."

Finantsduo Kelus-Aho pakkus päästeretseptina välja uusi tulevikuühendusi. Pangajuhid ei jäänud nendega nõusse. Ametliku versiooni kohaselt kirjutasid pindikad seepeale lahkumisavalduse, neid usaldanud Eenmaa jäi haigeks. Nagu tavaliselt raskete otsuste eel.

Maapanga üks suuromanikke EBRD pidi tegema kõik, et olukord päästa. Maapank tuli liita mõne kobedama konkurendiga. Kõige tihedamaid niite tõmmati Hoiupangaga, kelle juhatuse liige **Üllar Jaaksoo** oli olnud Sarapuu peakonkurent Maapanga juhatuse esimehe kohale.

EBRD on huvitatud kindlast



**DIIL ON TEHTUD:** Rahavahetaja ja tema naine, Madalmaade koolkond, 16. sajandi I pool.

ja kõrge efektiivsusega investeringust. Maapanga esimestest võtmemängijad on aga "oma panga" pidamiseks valmis isegi peale maksma. Pank avab pääsu info ja raha juurde. Mõlemad aitavad säilitada võimu. Neile sobis Sarapuu rohkem kui Jaaksoo.

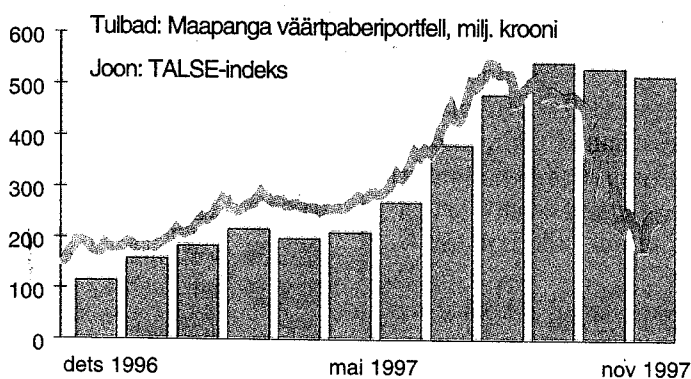
Vahetult enne jõule tegi Hoiupank uue liitmiskatse. Jaaksoo ja tema kamraadid istusid hommikust saadik Maapanga peahoone vastas asuvas kõrtsis, olles valmis kohe kohale marssima ja end panga uute juhtidena tutvustama, kuid Maapanga nõukogus jäi liitumiseks üks hääl puudu.

EBRD päästis siiski oma investeringu. Sarapuu sõnul käis EBRD esindaja **André Küüsvek** välja projekti, millega Maapank vahetas detsembri lõpus oma aktsiaportfelli Hansapanga võlakirjade vastu.

Tegemist on 400 miljoni krooni suuruse indeksivõlakirjade emissiooniga. Paberite lunastamistähtaeg saabub 2003. aasta jõulude eel, intress on ujuv.

"See oli tasakaalustatud tingimustel tehtud ja igati aus tehing," on Küüsvek vahetusega rahul. Ka oma koha säilitanud Sarapuu on

### TALSE-armastus



Allikad: Maapank, Tallinna Väärtpaberibörs

õnnelik: "Loovisime aastalõpu kehvast seisust ilusasti välja."

1,7 miljardi kroonise bilansimahuga Maapangale tähendas see ellujäämist – allahinnatavad aktsiad asendati Hansapanga likviidsete väärtpaberitega. Sajamiljonilise kahjumi asemel lõpetas Maapank aasta viie miljoni krooni suuruse kasumiga.

Hansapanga poolt asjaga tegelelenu **Rain Lõhmus** ei nimeta aktsiooni Maapanga päästmiseks: "See oli tavaline tehing, mille käigus emitteerisime võlakirju ja han-

kisime pangale vahendeid."

Tegelikult on see konksuga vahetus. Maapank ei teeni võlakirjade pealt suurt midagi – neile tasutakse kuue aasta pärast vaid kuus protsenti. Samal ajal peab ta Hansapangale mitmesuguseid tasusid maksma. Sisuliselt on neljandik Maapanga aktivast külmutatud olekus.

Hansapank sai aga enda kätte tõusutrendis aktsiaportfelli, kusjuures ta ei pidanud selle eest kohe reaalselt raha välja käima. Hansapank on nende aktsiatega



**VAHENDAJA:** André Küüsvek.

Vallo Kruuser

juba kobedalt teeninud.

Hansapanga tehing läheb Eesti panganduse ajalukku Hoiupanga Iisraeli võlakirjatchingu kõrvale. Mõlemad suutsid konkurentide edestada ja magusa võimaluse kindlaks ja hästi teenivaks äriks vormistada.

Keskpanga huvi Maapanga vastu on aga tõusnud. Teisipäeval said pangainspektorid eraldi toa panga peahoone neljandal korrusel.

SULEV VEDLER







**KRIMINAALNE** ■ Maapanga endised juhid on pangast ära kantunud 32 miljonit.

KRISTJAN LEPP

**SULEV VEDLER  
SELLE MÖTSAR  
AAVO KOKK**



**PLATS PUHTAKS:** Maapanga looja Malle Eenmaa kaotas panga üle kontrolli, vallandas noore juhtkonna ja pidi lõpuks ka ise lahkuma.

ead, mida väitis hiir koh-  
tule, kui tahtis elevantist  
lahutada? "Seksuaalne  
sobimatus," teatas hiir.

Maapangaga on sama  
viimase kahe aasta jooksul  
maapankurid pidanud neli  
oluluid ühinemiskõnelusi  
teinute pankadega.

Mõelge ise, ega [põllumajan-  
ministri] **Andres Varik** hak-  
kumeti Tamjärve või Taali ukse-  
kummikuid pühkima," mär-  
kis Maapangaga tihedalt seotud isik.

Ego on läinud kalliks maksma.  
1995. aastal oli Maapanga kont-  
o kahjum 27,4 miljonit krooni,  
järgmisel aastal 1,3 miljonit ja  
1997. aastal 56 miljonit krooni. Viimati  
Maapanga pank kuristiku serval jõu-  
selle eel, kui ta vaid Hansapan-  
gaga sõlmitud nutika väärtpa-  
beritehingu abil suutis börsikrah-  
st tingitud 200 miljoni krooni  
suuruse kahju üle elada.

"Me töötasime vaimu, mitte  
papi jõul," meenutab toda kriisi  
panga juhataja **Arvo Sarapuu**.

**Pank on politsei luubi all**

9. märtsil 1998 laekus kriminaal-  
politseile Maapanga juhatusest  
avaldus kahe kriminaalasja al-  
gatamiseks.

Panga juhatus palus uurida,  
kuidas sõlmisid 1996. aastal **Mal-  
le Eenmaa** juhitud Maapank ja  
tema tütarettevõtte Leedu Snoras  
pangaga lepingu 32 miljoni krooni  
hoiustamiseks. Mõned selle hoiu-  
sega seotud paberid on kadunud.  
Deposiidi intressid pole laekunud.

Maapanga audiitor KPMG  
Estonia märkis aastaaruandele li-  
satud järeldusotsuses, et selle  
deposiidi kajastamine Maapanga  
bilansis võib olla küsitav. Teisiõnu  
arvab audiitor, et pank on raha  
kaotanud.

"Tegelikult oli Snoras pank  
vaid vahendaja," ütleb Maapan-  
gaga seotud isik. Maapangast tul-  
nud raha läks tagasi Maapanga  
juhatele ja nende sõpradele, kes  
ostsid selle eest Maapanga ak-  
tsioid. Kasiinoaktsionärid jäid aga  
ükski, kui Eesti aktsiate hinnad  
mööduvad oktoobris kolinal  
lakkusid. Täna aktsioid müües ei  
saaks nad enam kokku 32 miljonit  
krooni, et see Snorasele tagasi  
maksata.

Teine asi puudutab Maapanga  
kannakaid juhte **Ahti Aho** ja **Ain  
Aho**. Mõnede väidete järgi ho-  
ps **Aho** alluvat **Madis Palujõed**.

Nimelt said Tallinna börsi  
kõrgsu ajal mullu suvel Maapanga  
klientideks mitu maksuvaba firmat,  
keda teenindades kaotas  
pank märkimisväärse osa oma  
väärtpaberitulust. Maksuvaba firmat  
ostis pangalt aktsioid odavalt  
ja müüs mõne aja pärast kallilt  
tagasi. Maapank omakorda tegi  
aktsiate ostu-müügi tehinguid  
Hüvitusfondiga. Summa, mille  
Maapanga asemel said off-shore  
firmad, on üle kümne miljoni  
krooni. Üks poole miljoni kroo-

nine reisitšekk on suurtehingute  
taustal nagu kommiraha.

**Finantstulud kaitsevad  
patuseid**

Panga juhatuse esimees **Kalev  
Raidjõe** lahkus erimeelsuste tõ-  
tu ametist mullu oktoobris. Ja  
kuna kord oli Eenmaa juba usal-  
danud noort juhti Raidjõed, kes  
kasvatas aastaga panga väärtpa-  
beriportfelli 9,6 korda suuremaks,  
ei olnud ta teist korda nõus riski-  
ma. Seetõttu jäi nüüdne Hoiu-  
panga juhatuse esimees **Üllar  
Jaaksoo** kohast ilma. Jaaksool  
olid asjad juba pakitud, istus Ahtri  
pubis ja ootas, millal võib uude  
kabinetti astuda. Eenmaa pani aga  
ametisse Sarapuu. Eenmaa ei  
usalda noori.

Juhatus aseesimees Ain Kelus  
ja finantsdivisjoni direktor Ahti  
Aho pidid pangast lahkuma "omal  
soovil" mullu detsembris.

"Augusti lõpus, kui pangal oli  
45 miljonit krooni kasumit, oli  
meil nõukogus väga tõsiselt juttu,  
et tegemist on realiseerimata ka-  
sumiga, ja ma rääkisin ka poiste-  
ga, et see on vaja poole ulatuses  
realiseerida," meenutab Eenmaa.  
Kelus ja Aho räägivad aga, et

**Ükski Eesti pank  
pole oma  
omanikele nii palju  
kahju teinud kui  
Maapank.**

Eenmaa toetas riske, et katta fi-  
nantstegevusega kahjumit, mida  
tootis panga põhitegevus. Otsus  
palju aktsioid soetada sündis Ma-  
panga nõukogu ja juhatuse ühis-  
tingil. Juhatus noored mehed  
aga unustasid võtta otsusele nõu-  
kogu liikmete allkirja.

Keluse kasuks mängib ka tööik,  
et just tema andis nõu käivitada  
skeem, mis aitas pangal plindrist  
välja rabeleda. Maapank vahetas  
aastavahetusel oma aktsiaportfelli  
Hansapanga indeksvõlakirjade  
vastu.

**Aastatetagune õudus**

Tänane Maapank tekkis kolm aastat  
tagasi, kui Virumaa Kommerts-  
pank liitis endaga Maapanga, Keila  
Panga ja Rahvapanga. Ükski  
neist ei olnud tugev pank. Keila  
Pank oli aga lausa pankrotieelses  
seisundis. Pank palkas isegi **Paul  
Varuli** advokaadibüroo, et uurida,  
kas Keila Pangast on võimalik  
lahti öelda. Ei olnud.

Kolme aasta taguses aasta-  
aruandes möönab panga juhatus,  
et tal ei ole tegelikku pilti pangak-  
lientide olukorrast ning laenu-  
de tagatiseks antud vara ülevõtmine  
ja realiseerimine võib osutuda  
probleemaatiliseks. Näiteks endise  
maffiapealiku **Mihhail Gorbato-  
šovi** maja, mis oli algselt Rahva-  
pangast antud laenu tagatiseks, ei  
julgenud pank kolme aasta jook-  
sul üle võtta, kuigi laenu tagasi ei  
makstud. Praegu asub Gorbatošovi  
majas pangaföötajate väljaõp-  
pekeskus. Maapanga probleem-  
laenude kogusumma võib ulatuda  
200 miljoni kroonini.

Liitumise läbiviija Malle Een-  
maa peab neliku ühtehtmist siis-

ki õigeks: "Seda oli vaja, et päästa  
liitujate klientide raha. Aga paras-  
tine meeste võimuvõitlus on pangale  
olnud hukatuslik."

Maapangast töötanud inimesed  
räägivad ka tänase olukorra kohta  
tõelisi õudusi. Pangast loodi alles  
hiljuti ühtne kord laenude väljast-  
tamiseks. Pank ei ole suutnud  
vabaneda ebaefektiivsetest kontro-  
ritest ja töötajatest, sest nõukogu  
liikmed pole lubanud vabastada  
inimesi, kelle nad mingite teenete  
eest on tööle võtnud.

**Sedin kulutab kümneid  
miljoneid**

Aktsionäridele tähendas kõik ülal-  
toodu, et tänava aprillis pidid nad  
jälle raha raiskama. Kapitali adek-  
vaatsuse tagamiseks pidi pank ak-  
tsionäridelt sisse nõudma täien-  
davad 50 miljonit. Sellest suurima  
osa maksab Nordika Kindlustus.  
See tähendab, et mai lõpuni käiva  
aktsiaemissiooni lõppedes saab  
Nordika kolmandiku aktsiapakist  
ehk pank läheb tema kontrolli  
alla.

Asjatundjate meelest vajab  
Nordika suuromanik **Peter Se-  
din** seda panka, sest Maapank on  
odav, pank garanteeriks tema Ve-  
nemaa ja lääneriikide vahel liiku-  
vaid kaubavoogusid ning ühise  
müügivõrgu kaudu saab kokku  
põimida kindlustuse ja panga hu-  
vid.

Sedin on panka saatnud oma  
truu ja kogenud saneerimisemis-  
sari **Tiit Arge**, kes tegi kahe aastaga  
nadis olukorras olnud Nordika  
kindlustusseltsi, mille väärtust  
välisinvestorid hindavad 400  
miljonile kroonile. Kuid pärast  
Maapangast veedetud esimest

nädalat räägib Arge, et raske on.  
Teine Maapanga potentsiaalne  
suuraktsionär, Tartu äriees **Nei-  
nar Seli** kõhkleb aga, kas ta oma  
lubatud miljoniid Maapanka pa-  
neb. Sarapuu kahtleb, kas Selil  
üldse raha on.

Seli ütleb, et tal pole täit üle-  
vaadet pangast toimunust. Aset on  
leidnud esimene konflikt Sarapuu  
ja Seli vahel, kelle sõnul ei antud  
talle konfidentsiaalusele viidates  
kõiki dokumente.

Sarapuu kinnitusele näidati  
Selile kõike, aga ei antud võimalust  
mahakantud laene puudu-  
tavaid pabereid kaenlas kaasa  
viia. Nii võiks panga ja kliendi  
vahelisest laenulepingust saada  
santazheerimisvahend.

**Kas hiirelõksust saab  
välja?**

Ühe tulevikustsenariumi koha-  
selt tehakse pank järgmiseks aastaks  
nii korda, et seda on võimalik  
edasi müüa. Sarapuu lahku-  
järel loorberitega vehkides poliitika-  
sse ning tema toolile istub Arge.  
Sarapuu tunnistab, et mõtte-  
käigul on iva sees.

Esialgul Sedin ise nõukogu esi-  
mehiks ei hakka, küll aga hiljem,  
kui eestlased on valmis ka vene  
soost äriees juhina aktsepteeri-  
ma.

Teise võimalusena liidetakse  
pank lõpuks mõne suuremaga.  
Sest Maapanga-sugused hiired  
võivad elevantkarja alla jäädes  
surma saada. Ka Eenmaa peab  
Maapanga liitumist loogiliseks  
arenguteeks.



**...PÜHI, VÕLAUSALDAJAD!** ■ Maapanga pankrotitoimkond maksis oma võlgadele korduvalt 20 000 krooni suurusi toetusi.

# Vääriringid Maapangast

SULEV VEDLER

...nädalas õhtuti ko... Tallinnas Maapanga... neljandale kor... valama riigiesindajate... Paksude kaus... neli inimest ra... seeriumist, üks riigi... tuntud pankro...

...Maapanga pank... Tema ülesanne on... sai," lisab... pankrotihaldurid tee... korrektn... hingut or... autode m... egistri as... võltsinud... poleks ise... meisterda... tarvis töö... kuus.

...d võimald... me eduk... melt ei pea... nida autod... et pank võlgneb pool... krooni, vara hinna... 600-700 miljonile.

...est tasu vastu... pankrotihaldurid Mai... ja Terje Eipre keeldu... mille eest ra... "Tasu saadi konkreet... eest. Said kõik... inud," ütleb Arm.

...on summad vor... hordsete toetustena... liige Aivar Leis... ab aga, et "üks ta si... saanud. Li... Me käime iga nä... Materjalid, mida läbi... on päris mahu...

...lisab, et esimesel... miljoni krooni... lausaldajate... nln krooni... 2 mln krooni... halduri He... ta Satwo... tnud pank... krooni. T... elt kogu... üidud. "On... varem te... ist," jätab... e pankroti... amiseks.

...haigutab auk... ole toimkonna tasu... statud. Senise napi... haselt on seda tehtud... aldajate üldkoosoleku... pankrotihaldurite et... Keegi ei keela ka toim... endale raha maksta.

...nga puhul, kus jäme ots... on rahandusminis... päridilise osakonna töö... Urmi, Silvi Uljase... Normaku käes, näib... variant ehk iseendale... loomulik. Riigiametni... 20 000 krooni kuus kobe... Erii pühade aegu. ... et pankrotihaldurid... emise vastu on. Nemat

Ettepanekud laenude proviseerimiseks ja mahakandmiseks 1997. a. det. PANGASISENE :

Tallinn			0,00						
AS Känd ja Käbi	4700771016 OMA	x	721 519,37	196 000,00				195 000,00	
AS Deo	4700477173 OMA	x x	323 360,20	155 782,00				155 782,00	323 360,20
AS Est-Termo	4700771018 OMA	x x	4 381 250,00	3 425 000,00			4 381 250,00	3 425 000,00	4 381 250,00
AS Metsaserv	4700477283 OMA	x x	2 707 390,69	137 059,67			2 707 391,00	137 059,70	2 844 450,60
AS Metsaserv	4700771026 OMA	x x	4 000 000,00	238 960,70			4 000 000,00	238 960,70	4 000 000,00

NÄÄRIKINGID 1997: Eelmise aasta detsembris tegi Maapanga juhtkond ettepaneku kanda maha 32 miljoni krooni eest laene.

FOTO: RAUL MEE/ÄRIPÄEV

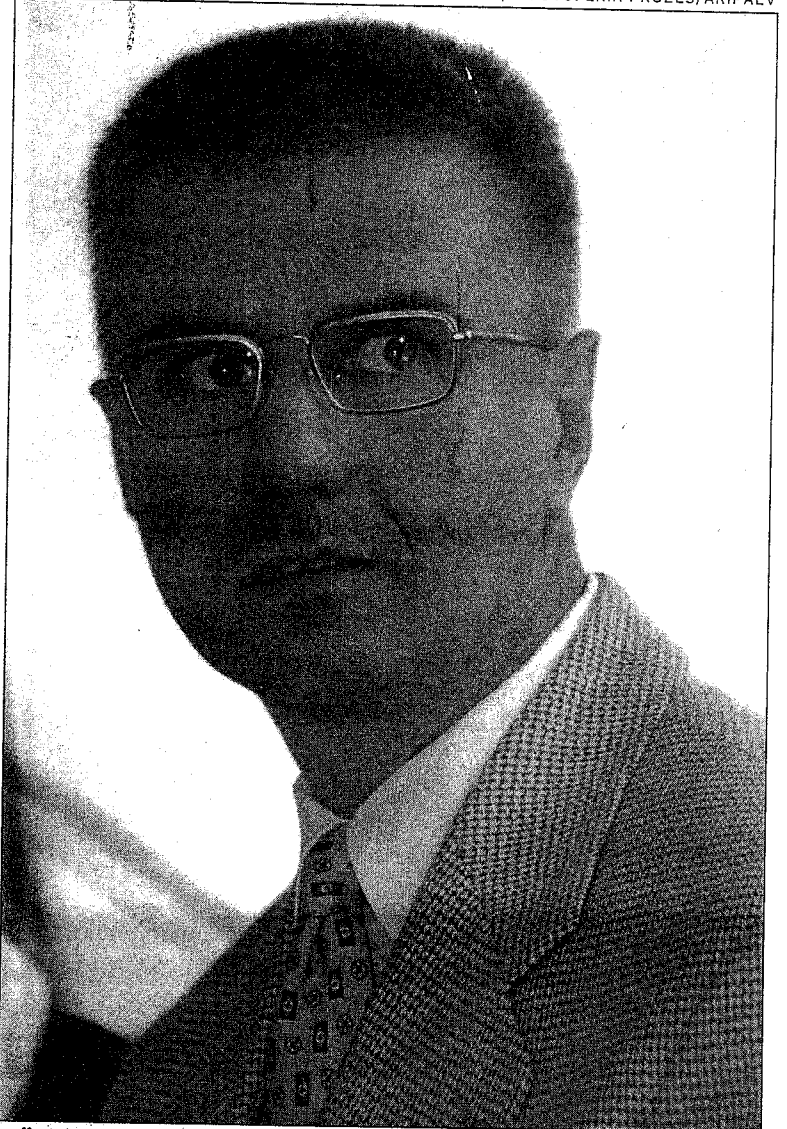


**PANKROTIHALDUR VAIKIB:** Konfidentsiaalsusele viidates keeldub Terje Eipre avalikustamast, miks toimkond raha saab.

**Maapank 1998**  
 pankrotitoimkond  
**Alar Urm** – rahandusministeeriumi juriidiline osakond  
**Silvi Uljas** – rahandusministeeriumi juriidiline osakond  
**Anne-Ly Normak** – rahandusministeeriumi juriidiline osakond  
**Madis Üürrike** – rahandusministri nõunik  
**Jüri Raatma** – riigikontrolli õigusosakond  
**Aivar Leismann** – tuntud pankrotihaldur, siin riigi esindaja  
**Andres Hermet** – Paide K-Keskuse pankrotihaldur

pankrotihaldurid  
**Maire Arm, Terje Eipre ja Helmut Pikmets**

FOTO: ERIK PROZES/ÄRIPÄEV



HÄSTITASUSTATUD TOIMKONNA JUHT: Rahandusministeeriumi juriidilise osakonna juhataja Alar Urm jäi selle loo kirjutamise ajal Eesti Ekspressile kättesaamatuks.

**Riigiametnikele on 20 000 krooni kuus kobe palgalisa. Eriti pühade aegu.**

tahavad toimkonnaga võimalikult hästi läbi saada, sest siis võivad nad ise samuti suuremat tasu nõuda.

Haldurid teenivad vähemalt ühe protsendi müüdüd vara väärtusest. Maapanga haldurid Maire Arm, Terje Eipre ja Helmut Pikmets peaksid saama kolme peale kokku vähemalt 6-7 miljonit krooni, kuna pangal on vara 600-700 miljoni eest.

**Leedust raha ei tule**  
 Sügisel oli materiaalse vara nimekirja peakontoris saadaval. Kuid pankrotitoimkond pani kiirele müügile keelu peale ja otsustas, et kõik peab käima oksjoni kaudu. Seni on peetud neli oksjonit. Iseasi, kas pank neist ka kasu on

saanud, kuna ainult Narvas ületasid müügihinnad alghinna, samas aga võeti palgale oksjonipidaja.

Uuele aastale läheb pank vastu kokku 80 töötajaga.

Pankrotihaldur Eipre sõnul oli vara müügist detsembri alguseks pangale laekunud kaks miljonit krooni. Tasumist ootas veel poolteise miljoni krooni ulatuses arveid.

Panga Paidega seotud vara vastu tunneb huvi panga eksjuht Arvo Sarapuu. Sarapuu kooris Maapangast mitu nahka: võttis oma firmale suuri laene ja lasi pangal kokku joosta, kuid raha tagasi maksta ei jõua.

Tema pole ainus. Näiteks on lootusetuks tunnistatud Leetu Snoras panka deponeeritud 30 miljonit krooni, mis panga nõukogu liikme Paul-Toomas Hage ja juhatase aseesimehe Ain Keluse allkirjadega maksuvabade firmade arvetele kanditi.

**Segadus EE Investeeringutega**  
 Snorase jt hämaratest tehingutest huvitub majanduspolitsei.

Politsei on jõudnud sinna, kus Eesti Ekspress oli kevadel. Tuletame meelde, et talvel ennustasime Maapangale raskusi, kevadel rääkisime võimalikust pankrotist ja suvel paljastasime skeemid, kuidas pangast raha välja pumbati.

Politseiuurimine liikus sügisel kiirete sammudega edasi. Nüüd on see takerdunud, kuna politsei ei taganud oma ekspertidele konfidentsiaalsust.

Muu hulgas tunneb politsei tõsist huvi Eesti Ekspressi majas töötanud väärtpaberifirma EE Investeeringud vastu. Nii näiteks on selgusetu, miks tühistati väärtpaberite müügi forwardlepingud EE Investeeringutega, kui Maapank oleks teeninud nende abil 58 miljonit krooni kasumit.

Võimalik, et tegemist on fiktiivsete paberitega.

Tollal EE Investeeringuid juhitud Margus Järv redutab suvest saadik Floridas.

**Lääne ekspert tööga valmis**  
 Maapanga krahhil uurib ka Riigikogu üheksaliikmeline erikomisjon. Selle eesotsas on mõõdukate liige Mihkel Pärnoja. Komisjoni liikmed töö eest eritasa ei saa.

Küll aga maksis kuuldavasti pool miljonit krooni valitsuse poolt tellitud ekspertiisi. Taani audiitorid lõpetasid Maapanga saladuste uurimise eelmisel nädalal. Tõde Lääne moodi selgub üsna pea.

Loodame, et järgmine aasta tuleb Maapangale parem kui tänavune.

ALUST: off-shore Satwo käibemaks